

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 1.Pf.20.185/2022/5/II.

A felperes: I.r. felperes, I.r. felperes címe., I. rendű,

II.r. felperes, II.r. felperes címe., II. rendű

A felperes képviselője: dr. Gyöngy Mónika ügyvéd, ügyvéd címe., aki az I. és II. rendű felperest képviseli

Az alperes: Magyar Állam

Az alperes képviselője: Vigh és Horváth Ügyvédi Iroda, ügyvéd címe.

A per tárgya: kártérítés

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 18.P.21.154/2020/36.

r é s z – é s k ö z b e n s ő í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és megállapítja, hogy az alperes kártérítő felelőssége a megjelölt földhaszonbérleti szerződések megkötéséből eredő birtokba vétel utáni művelési költség címén felmerült kár tekintetében is fennáll. Egyebekben az elsőfokú rész- és közbenső ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az I-II. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 10.300.000 (tízmillió-háromszázezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

A felmerült 48.000 (negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

A rész- és közbenső ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az alperes képviselőjében eljáró Állami Vagyongynökség mint haszonbérbeadó 1995. április 18-án mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződést kötött a cég1 Kft.-vel, mint haszonbérbérlővel. A szerződés 3.2. pontja értelmében a haszonbérbeadó a haszonbérlet tárgyát képező földterületek vonatkozásában előhaszonbérleti jogot biztosít a haszonbérbérlőnek. A felek a megállapodást 1999. május 25-én módosították. A 2005. december 15-i módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződés 5.1. pontja szerint a haszonbérbérlőt a haszonbérlet tárgyát képező földterületek tekintetében a mindenkor hatályos jogszabályok szerint gyakorolható elővásárlási és előhaszonbérleti jog illeti meg, amely az ingatlan-nyilvántartásba nem jegyezhető be.

[2] Ugyanezen földterületek tekintetében az alperes képviselőjében eljáró Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) a nemzeti földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: NFA törvény) 3. §-ának felhatalmazása alapján nyilvános egyfordulós haszonbérleti pályázatot hirdetett. A pályázati felhívások 12. illetőleg 13. pontja szerint a termőföld, vagy tanya haszonbérbe adása során a pályázattal összefüggésben elővásárlási, illetve előhaszonbérleti jog nem gyakorolható.

[3] A pályázati szám1 azonosító számú pályázat nyertese az I. rendű felperes, a pályázati szám2 számú, pályázati szám3 számú pályázatok nyertese a II. rendű felperes.

[4] 2013. december 5-én szerződés száma1 számú mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződés jött létre az alperes képviselőjében eljáró NFA mint haszonbérbeadó, valamint az I. rendű felperes mint haszonbérbérlő között, 2014. október 16. napjától 2034. október 15. napjáig tartó határozott időre a település, külterület helyrajzi szám1 helyrajzi számú, legelő (gyep) művelési ágú, 1,9555 hektár alapterületű, továbbá a település, külterület helyrajzi szám2 helyrajzi számú, szántó művelési ágú, 40,7737 hektár alapterületű földrészletek vonatkozásában.

[5] 2013. december 2-án szerződés száma2 számon, majd 2014. február 27-én szerződés száma3 számon mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések jöttek létre az alperes képviselőjében eljáró NFA mint haszonbérbeadó, valamint a II. rendű felperes mint haszonbérbérlő között 2014. október 16. napjától 2034. október 15. napjáig tartó határozott időre a település külterület helyrajzi szám3 helyrajzi számú, legelő (gyep) művelési ágú, 3,4604 hektár alapterületű, a település külterület helyrajzi szám4 helyrajzi számú, szántó művelési ágú, 54,2161 hektár alapterületű, illetve a település külterület helyrajzi szám5 helyrajzi számú, szántó művelési ágú, 112,6785 hektár alapterületű földrészletek vonatkozásában.

[6] A felek megállapodásaikat 2014. október 16-án úgy módosították, hogy a haszonbérleti szerződés 2014. október 20. napjától 2034. október 19. napjáig tartó határozott időre szól.

[7] Az NFA a pályázati kiírások alapján kapott ajánlatokról nem tájékoztatta a cég1 Kft.-t. A cég1 Kft. 2014. július 7-i levelében adatok közlését kérte az NFA-tól annak érdekében, hogy a közöttük létrejött eredeti haszonbérleti szerződés 3.2. pontja, illetve a módosított haszonbérleti szerződés 5.1. pontja szerinti előhaszonbérleti jogát gyakorolhassa.

[8] A cég1 Kft. 2014. szeptember 1-i levelében a felpereseket is tájékoztatta arról, hogy a pályázati eljárásokban kiírt termőföldekkel kapcsolatosan előhaszonbérleti joga van, amellyel élni kíván; előhaszonbérleti jogosultként elfogadó nyilatkozatot tett.

[9] Az NFA 2014. szeptember 17-i levelében tájékoztatta a cég1 Kft.-t és a felpereseket, hogy álláspontja szerint sem szerződésen, sem jogszabályon alapuló előhaszonbérleti jog nem áll fenn. Egyben felhívta a felperesek figyelmét arra, hogy a haszonbérleti szerződés értelmében kötelesek az ingatlanok birtokába lépni és a földrészeket hasznosítását megkezdeni.

[10] Az alperes 2014 októberében megkísérelte a pályázaton elnyert földterületeket a felperesek birtokába adni, akik a művelést nem tudták megkezdeni.

[11] A cég1 Kft. 2014. szeptember 10. napján keresetet terjesztett elő a Pesti Központi Kerületi Bíróságon (24.G.303.769/2014.) a jelen per alperese, mint I. rendű alperes, a jelen per felperesei, mint II-III. rendű alperesek, továbbá a pályázatokon nyertes egyéb személyek, mint IV-IX. rendű alperesek ellen, annak megállapítását kérve, hogy az alperesek között létrejött mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések vele szemben hatálytalanok; a megállapodások a Magyar Állam mint haszonbérbeadó és a cég1 Kft. mint haszonbérelő között jöttek létre. A keresetet jelen per I-II. rendű felperesei 2014. szeptember 18-án vették kézhez. A bíróság 24.G.303.769/2014/13. számú, 2014. október 22-i végzésével ideiglenes intézkedésként elrendelte, hogy a perbeli mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések tárgyát képező ingatlanokat a cég1 Kft. a per jogerős befejezéséig birtokban tartsa 2014. október 19. napjáig visszamenőleg. A felperesek a határozatot 2014. november 4-én vették át.

[12] A kft. által indított perben a Magyar Állam azzal érvelt, hogy a 2005. december 15-i szerződésben a felek a jogszabályon alapuló előhaszonbérleti jogra utaltak és nem attól eltérő jogot alapítottak. A cég1 Kft. jogszabályon alapuló előhaszonbérleti jogát az egyes földügyi törvények módosításáról szóló 2011. évi CI. törvény megszüntette; az az NFA törvény 18. § (1a) bekezdése értelmében nem volt gyakorolható. A per további alperesei csatlakoztak az I. rendű alperes védekezéséhez.

[13] A Pesti Központi Kerületi Bíróság 24.G.303.769/2014/44. számú, 2014. december 18-i ítéletében a keresetnek helyt adott és megállapította, hogy a Magyar Állam képviseletében eljáró NFA mint haszonbérbeadó és a II-IX. rendű alperesek mint haszonbérlők között létrejött, a per tárgyát képező mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések a cég1 Kft. felperessel szemben hatálytalanok. Az ítélet szerint a szerződések

tárgyát képező földrésztetek tekintetében a mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződés az I. rendű alperes képviseletében eljáró Nemzeti Földalapkezelő Szervezet, mint haszonbérbeadó és a cég1 Kft. felperes, mint haszonbérelő között jött létre. Kötelezte a Magyar Állam I. rendű alperest a földrésztetek birtokba adására. Az elsőfokú bíróság a szerződéses rendelkezések értelmezése alapján arra következtetett, hogy a cég1 Kft.-t szerződéses előhaszonbérleti jog illette meg, ezért esetében az NFA törvény 18. § (1a) bekezdése – melynek értelmében csak a jogszabály alapján fennálló előhaszonbérleti jog nem gyakorolható – nem alkalmazható.

[14] A Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2015. december 4-én kelt 73.Pf.633.022/2015/15-I. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve a fellebbezett rendelkezését megváltoztatta és a keresetet elutasította. Indokai szerint egyetértett az elsőfokú bíróságnak a kft. szerződéses előhaszonbérleti jogával kapcsolatos okfejtésével. Kiemelte azonban a Legfelsőbb Bíróság 2/2009. (VI. 24.) PK véleményét, melynek alapján a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 373. § (2) bekezdéséből következően a szerződésen alapuló előhaszonbérleti jog az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés nélkül csak kötelmi hatályú, vagyis csak a szerződést kötő felek egymás közötti viszonyában létesít jogokat és kötelezettségeket. Ezért a cég1 Kft. előhaszonbérleti jogára a jóhiszeműen, ellenérték fejében jogot szerző harmadik személyekkel szemben eredményesen nem hivatkozhat.

[15] A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság 2016. március 23-án kelt Pfv.V.20.054/2016/10. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem által meghatározott keretek között vizsgálta. A Kúria ítéletének indokai szerint az elsőfokú bíróság jogi álláspontja helyes; a Legfelsőbb Bíróság 2/2009. (VI. 24.) PK véleménye, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 16. §-a és az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet (a továbbiakban: Inytv. vhr.) 4. § (1), (2) bekezdése értelmében a régi Ptk. 373. § (3) bekezdése előhaszonbérleti jog esetén analóg nem alkalmazható. Mezőgazdasági ingatlanok tekintetében a törvény vagy a szerződő felek a földhasználó javára szabályozhatnak bizonyos jogosultságokat, ilyen az előhaszonbérleti jog is. Ezek közömbösítése, kizárása csak kifejezett jogszabályi rendelkezés alapján lehetséges; egy pályázati kiírás nem járhat azzal a következménnyel, hogy a szerződésen alapuló előhaszonbérletre jogosult ezt a jogát elveszítse.

[16] A felperesek a pályázati eredményhirdetést követően megkezdték az elnyert földek művelésére való felkészülést; gépparkjukat bővítették.

[17] A felperesek, egyetemleges jogosultként előterjesztett keresetükben az alperes kötelezését kérték kártérítés megfizetésére az alábbi tételek tekintetében:

- 353.600 forint és 2015. július 1-től járó késedelmi kamatai, mint birtokba vétel utáni művelési költség

- 48.666.770 forint és 2015. július 1-től járó késedelmi kamatai, mint géppark-bővítéssel felmerült kár,

- 6.330.253 forint és 2015. december 15-től járó késedelmi kamatai, mint a beszerzett vetőmag és műtrágya értékcsökkenése,
- 2.000.000 forint és 2016. október 21-től járó késedelmi kamatai, mint kölcsönrel kapcsolatosan felmerült kamat,
- 4.203.439 forint, mint a beszerzett vetőmag és műtrágya ellenértékének késedelmes kifizetése miatt indult választottbíróági eljárás költsége,
- 202.120 forint és 2017. december 18-tól járó késedelmi kamatai, mint pályázati költség,
- 2.883.868 forint és annak 2016. március 24-től járó késedelmi kamatai, mint az előzményi perben felmerült perköltség,
- 301.948.000 forint, mint elmaradt területalapú támogatás, ennek hiányában másodlagosan
 - az I. rendű felperesnek 166.787 forint, a II. rendű felperesnek 681.878 forint és 2016. január 1-től járó késedelmi kamataik, mint zöldítési költség
 - az I. rendű felperesnek 40.770 forint, a II. rendű felperesnek 166.888 forint és 2016. január 1-től a kifizetésig járó késedelmi kamataik, mint a kárenyhítési hozzájárulás túlfizetése folytán keletkezett kár,
- 343.886 forint és 2015. december 31-től járó késedelmi kamatai, mint a saját területeik után járó területalapú támogatás késedelmes kifizetése folytán keletkezett kár,
- 654.231.370 forint, mint elmaradt haszon.

[18] Egyetemleges jogosultként kérték az alperes kötelezését 20.000.000 forint megfizetésére nem vagyoni kártérítés jogcímén.

[19] Az alperes jogellenes magatartásaként arra hivatkoztak, hogy a Magyar Államban és az általa adott tájékoztatásban bízva kötötték meg a haszonbérleti szerződéseket annak tudatában, hogy előhaszonbérleti jog hiányában nincs olyan személy, aki a szerződéseik létrejöttét megkérdőjelezné. Az alperes helytelen jogszabályi értelmezéséből következően téves tájékoztatást adott a pályázati kiírásban; eljárása szándékos volt, mivel tudatában volt annak a ténynek, hogy a cég1 Kft. részére előhaszonbérleti jogot biztosított. További jogellenes magatartásként jelölték meg azt, hogy miután a cég1 Kft. bejelentette előhaszonbérleti jogának gyakorlását, a felpereseket a földek haladéktalan birtokba vételére és a művelés megkezdésére utasította. A felpereseket belekényszerítette a kft. által indított perbe; a bennfentesség látszatát keltve részükre jogi képviselőt ajánlott. Az alperes a peresztést követően a felpereseket magukra hagyta és őket a kártalanítással hitegette.

[20] A bekövetkezett kár tekintetében előadták, hogy a területek művelését megkezdték, tárcsázást és mélylazítást végeztek. A haszonbérletre megszerzett földek művelése érdekében újabb gépek beszerzése, cseréje vált szükségessé (McCormick G135 Max traktor, IH6130 kombájn, Dominom adapter, Hardi típusú permetező, Claas bálázó), amit pénzügyi kölcsön- és lízingszerződések megkötésével tudtak megvalósítani. A művelést nem tudták folytatni, nyereségeik elmaradtak, ezért kamatokkal terhelt további kölcsönt kellett felvenniük. Az igényelhető földalapú támogatástól elestek; azt 2015. évre saját területeik után is csak késedelmesen kapták meg. A termeléshez szükséges vetőmagot és műtrágyát megvásárolták, azok eladására nem volt mód; a minőség romlására figyelemmel saját földjükön kétszeres mennyiségben használták fel. A vetőmag és műtrágya ellenértékének késedelmes teljesítése miatt a cég2 Zrt. által kezdeményezett választottbírói eljárás költségeit is nekik kellett megfizetniük. A pályázati költségek és az előzményi perben felmerült perköltségeik is az alperes magatartása miatti kárként jelentkeztek. A haszonbérleti szerződéssel érintett földek után 20 évre járó területalapú támogatás és elérhető nyereség iránti igényüket elmaradt haszonként nevesítették.

[21] A nem vagyoni kárigény tekintetében hivatkoztak a megindult perekre, az őket ért megaláztatásra. Említették a cég1 Kft. dolgozóinak felvonulását és a cég fennmaradásáért indított országos aláírásgyűjtést, a lakosság elfordulását. Sérelmezték, hogy a kft. érdekkörébe tartozó személyek feljelentették őket, rendőrségi és bírósági eljárásokat kezdeményeztek. Előadást tettek az ellenük folytatott erőgépes üldözésre, rongálással okozott káraikra. Állításuk szerint a faluközösség kidasztotta őket magából, folytonos támadások célpontjaivá váltak, feszült a családi, közösségi légkör. Kiemelték, hogy az események miatt gyermekeik viselkedési, tanulmányi zavarokkal, illetve kábítószer problémával küzdenek.

[22] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, vitatva a követelés jogalapját és összecszerűségét. Érvelése szerint kártérítési felelőssége nem áll fenn; sem utaló magatartással sem szerződésszegéssel, sem szerződésen kívüli magatartásával nem okozott kárt a felpereseknek. Az NFA törvény 18. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelően járt el a pályázat meghirdetése és lebonyolítása során; minden törvényes jogérvényesítési eszközt igénybe vett a megkötött szerződés teljesítése érdekében, a felperesek és az alperes közös érdekeit képviselte, felróhatóság nem terheli.

[23] Kúriai határozatokat idézett annak alátámasztására, hogy az előhaszonbérleti jog gyakorlásának kizártsága kapcsán a felpereseknek jogszerű és helyes tájékoztatást adott; jogszavatossági, szerződésszegési felelősség nem terheli. Jóhiszeműsége kétséget kizáróan megállapítható, ezért a felperesek kizárólag a szerződéskötésből eredő káruk megtérítését követelhetnék alappal. Vitatta az okozati összefüggés fennálltát; a felek szerződéses jogviszonyában az addig töretlen oksági folyamatot megszakította és eltérő irányba fordította a Kúria ítélete. A felróhatóság hiányára hivatkozott, egyben kiemelte, hogy a felperesek nem tettek eleget kárenyhítési és kármegelőzési kötelezettségüknek. Elvárható lett volna tőlük, hogy az ideiglenes intézkedésről való tudomásszerzést követően újabb beruházást ne végezzenek.

[24] Az alperes az egyes kártételek és nem vagyoni kárigény tekintetében vitatta a kártérítés tényállási elemeinek fennálltát.

[25] Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes kártérítő felelőssége fennáll az I. rendű felperes és az alperes között 2013. december 5. napján szerződés száma1 számon, a II. rendű felperes és az alperes között 2013. december 2. napján szerződés száma2 számon és 2014. február 27. napján szerződés száma3 számon létrejött mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések megkötéséből eredő azon károk vonatkozásában, amelyeket a felperesek a McCormick G135 Max típusú traktor, az IH 6130 típusú kombájn és a Dominom adapter megvásárlásával összefüggő kamat, kezelési költség és árkülönbözet címén, pályázati költség címén, a felperesek tulajdonában lévő földek után járó területalapú támogatás késedelmes megfizetése miatti késedelmi kamat címén, a Pesti Központi Kerületi Bíróságon 24.G.303.769/2014. számon indult perben felmerült perköltség címén, továbbá kárenyhítési hozzájárulás túlfizetése címén érvényesítenek. A további címeiken érvényesített kárigények és a nem vagyoni kártérítés megfizetése iránti kereseti kérelmet elutasította.

[26] Az elsőfokú bíróság az eljárást a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XXVI. fejezete alapján folytatta le. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 1. § a), b) pontjai és az 50. § (1) bekezdése értelmében a jogvita elbírálása során a régi Ptk. rendelkezéseit alkalmazta. Ezért irányadó jogszabályként a régi Ptk. 318. § (1) bekezdését, 339. § (1) bekezdését, 369. § (1) – (4) bekezdését, 424. § (2) bekezdését, 452. § (1) bekezdését, 461. § (1) bekezdését ismertette.

[27] Megállapította, hogy a felperesek és az alperes között mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések jöttek létre, melyek alapján az alperes a megállapodások tárgyát képező mezőgazdasági földterület felperesek használatába bocsátását, a felperesek pedig a területek megművelését és haszonbér fizetését vállalták. A régi Ptk. 424. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó régi Ptk. 369. §-a értelmében az alperest szavatossági felelősség terhelte azért, hogy harmadik személynek nem áll fenn az ingatlanokon olyan joga, amely a felpereseket a földhasználatban akadályozza. A Kúria Pfv.V.20.054/2016/10. számú ítéletében azonban megállapította, hogy a cég1 Kft.-t előhaszonbérleti jog illeti meg a szerződések tárgyát képező földterületekre, ezért harmadik személynek fennállt olyan joga, amely a felpereseket a haszonbérlet tárgyát képező ingatlanok használatában akadályozta; az alperesnek jogszavatossági felelőssége keletkezett.

[28] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az előzményi perben hozott ítélet anyagi jogereje [Pp. 229. § (1) bekezdése] kizárta az alperes arra való hivatkozását, hogy a cég1 Kft.-t előhaszonbérleti jog nem illette meg. Az alperes jogszavatossági kötelezettségét megszegte, ezért a régi Ptk. 369. § (1) bekezdése értelmében a felperesek káraik megtérítését követelhetik. A jogszabályhely (2) bekezdésének alkalmazására nem látott lehetőséget, mert a felperesek megszerzésének akadálya a bíróság ítéletéből következik, az az alperes által nem volt elhárítható. A kárigény érvényesítéséhez az sem volt szükséges, hogy a felperesek a szerződéstől elálljanak, mert a jogviszonyba a bírósági ítélet folytán a cég1 Kft. lépett [rég Ptk. 369. § (1) bekezdése].

[29] Ezért az elsőfokú bíróság az alperes jogszavatossági kötelezettségét, magatartásának jóhiszeműségét vizsgálta a régi Ptk. 369. § (4) bekezdése alapján. Indokai

szerint az alperes akkor jóhiszemű, ha nem tudta és a körülményekre figyelemmel kellő gondosság kifejtése mellett nem is tudhatta, hogy a felperesek használatának akadálya van. Ebben az esetben kártérítési kötelezettsége a szerződés megkötéséből eredő kárra (negatív interesse) terjed ki.

[30] A törvényszék megítélése szerint az alperes határozott jogi álláspontja, ebbéli meggyőződése alapján közölte a pályázat kiírása során, hogy nincs előhaszonbérletre jogosult. Alappal feltételezte, hogy a cég1 Kft. előhaszonbérleti jogával nem tud élni. Az előzményi perben hozott másodfokú, a kft. keresetét elutasító ítélet, illetve a Kúria azonos tényállású ügyekben hozott eltérő tartalmú döntései szintén azt támasztották alá, hogy az alperes jogi álláspontja nem tekinthető teljességgel megalapozatlannak. Az alperesnek a pályázati kiírásban adott, utóbb tévesnek bizonyult tájékoztatása, majd az, hogy ezen álláspontja mellett végig kitartott, nem ad alapot rosszhiszeműségének megállapítására. Ezért az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alperes kizárólag a felperesek szerződéskötéséből eredő kárának megtérítésére köteles.

[31] A régi Ptk. 369. § (1) bekezdése alapján a kártérítési kötelezettség körébe tartozónak tekintette a szerződéskötést megelőzően és azt követően felmerült károkat, ha azok a szerződés megkötésével kapcsolatosak. Indokai szerint a kölcsön vissza nem fizetett összege és a meg nem fizetett vételár nem feleltethető meg a régi Ptk. 355. § (4) bekezdése szerinti kárfogalomnak; kárként a már megfizetett vételár, illetve a már visszafizetett kölcsön és kamata érvényesíthető.

[32] A művelési munkák végzésével összefüggésben előterjesztett kárigényt bizonyíték hiányában alaptalannak ítélte.

[33] A gépállomány cseréje, bővítése tekintetében a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményét vette alapul. Részletesen idézve a szakértői megállapításokat, arra a következtetésre jutott, hogy a berendezések beszerzését a megnövekedett terület és munkaigény indokolta. A gépállomány cseréjére a szerződés megkötésével összefüggésben került sor; a kár megtérítésére az alperes köteles. A szakvélemény alapján értelmezte a felperesek pályázati anyagát; annak a megfelelő géppark rendelkezésre állásával kapcsolatos fordulata nem vonatkozhatott a pályázott területekre. A pályázat benyújtásakor a felperesek nem tudhatták mekkora terület haszonbérleti jogát nyerik el, ezért nem is nyilatkozhattak arról, hogy meglévő gépparkjuk ennek művelésére is alkalmas lenne. A McCormick traktor (2013. október 7.), az IH kombájn (2014. május 26.) és a Dominom adapter (2014. november 4.) esetében a kárigény jogalapját azért találta igazoltnak, mert e berendezések tekintetében a felperesek az előzményi perben hozott ideiglenes intézkedésről való tudomásszerzésük előtt szerződést kötöttek. A gépekre a pályázaton nyert területek megművelése céljából volt szükség; a kifizetett kamat, kezelési költség, illetve a vételi és eladási ár értékcsökkentett különbözete a felperesek vagyonában bekövetkezett olyan értékcsökkenés, amely kárként értékelhető és amelynek térítésére az alperes köteles.

[34] A Hardi permetező (2015. április 20.) és a Claas bálázó (2015. június 29.) tekintetében az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, mert ezeknek az eszközöknek a megvásárlására az előzményi per ideiglenes intézkedése, illetve elsőfokú ítéletének kihirdetése után került sor. A felperesek kárenyhítési kötelezettségükből fakadóan ebben az

időpontban a szükséges berendezéseket már nem vásárolhatták volna meg. Az ideiglenes intézkedés meghozatalát követően a földek használatára nem voltak jogosultak, ekkor számukra is felismerhetően kétséges volt birtokba lépésük. A fenti két gép beszerzése során nem az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsították.

[35] A törvényszék a vetőmag és a műtrágya értékének csökkenése kapcsán is a perben beszerzett szakvéleményt idézte; annak alapján nem volt megállapítható, hogy a felperesek által megvásárolt vetőmag minőségromlást szenvedett-e. A műtrágyák esetében hatóanyag csökkenés nincs, ezért ebből eredően a felpereseket kár nem érte. E kártételekkel összefüggésben is kiemelte, hogy a felperesek kárenyhítési, kármegelőzési kötelezettségeiket megsértve jártak el; a vetőmagot és a műtrágyát is az előzményi per elsőfokú ítéletének meghozatalát követően vásárolták. A bizonyítási eljárás adatai alapján azt sem találta igazoltnak, hogy ezeket a termelési alapanyagokat nem saját földjeik, hanem a haszonbérlet földek megművelése érdekében szerezték be.

[36] A vetőmag és műtrágya tekintetében előterjesztett kárigény alaptalansága miatt az azok vételárának megfizetésével kapcsolatos választottbíróági eljárási költségek iránti keresetet is elutasította az elsőfokú bíróság.

[37] A kölcsönszerződéssel összefüggő kártétel tekintetében a megállapodás megkötésének időpontját, 2016. október 21-ét emelte ki a döntés. A kölcsön összegével finanszírozni kívánt munkagép, vetőmag, műtrágya beszerzés költségeinek megtérítését azért nem találta oksági tényezőnek, mert ezen eszközök vételére részben a felperesek kárenyhítési kötelezettségének megsértésével került sor. A felperesek az állított adósságspirál tényleges fennálltát és annak a kölcsön felvételében játszott oki szerepét sem bizonyították. Nem volt kétséget kizáróan megállapítható, hogy a kölcsön felvétele a haszonbérleti szerződés megkötésével összefüggésben történt, ezért a keresetet e részében is alaptalannak tartotta.

[38] Megállapította azonban a kereset jogalapjának fennálltát a pályázati költségek és az előzményi per költségeinek tekintetében. Az első tétel a szerződés megkötéséből eredő kárként minősíthető, a pályázat elnyerésével összefüggésben merült fel. A felperesek az alperessel kötött szerződések miatt kényszerű pertársként vettek részt a cég1 Kft. által indított előzményi perben; a elvesztességhez kapcsolódó perköltség, mint kár elhárítására a perbe vitt igény elismerésével sem lett volna módjuk. Ezért az előzményi perben felmerült perköltség is a szerződés megkötéséből eredő kárnak minősül.

[39] A haszonbérleti szerződés időtartamára meghatározott elmaradt haszon és területalapú támogatás iránti igényt az elsőfokú bíróság elutasította; e kártételek nem a szerződések megkötésével kapcsolatban merültek fel. Az összegek megfizetésére az alperes a régi Ptk. 318. § (1) bekezdése alapján sem kötelezhető, mert az a magatartása, hogy a pályázati kiírásban az előhaszonbérleti jog fennálltáról téves tájékoztatást adott, nem áll okozati összefüggésben az állított károkkal. A felperesek előadásuk szerint nem nyújtották volna be pályázatukat, ha arról kapnak tájékoztatást, hogy cég1 Kft.-nek előhaszonbérleti joga áll fenn. Pályázat hiányában nem nyerték volna el az ingatlanok haszonbérletét, azon nem gazdálkodhattak volna és így hasznuk sem keletkezett volna, területalapú támogatásra sem lettek volna jogosultak. Ezért az alperes jogellenes magatartása és a felperesek által állított kár között nincs okozati összefüggés.

[40] A felperesek által megjelölt további károkozó magatartás (a teljesítésre és földek művelésére való felhívás) tekintetében azt emelte ki az elsőfokú bíróság, hogy a kereseti előadás nem tért ki az egyes kártételekkel fennálló okozati összefüggésre.

[41] Az elmaradt haszon iránti igény másodlagos jogcíme, a 2015. évi zöldítési munkálatok tekintetében azok indokolatlanságát hangsúlyozta; az előzményi per ideiglenes intézkedésének ismeretében a költségek megtérítésére az alperes nem kötelezhető.

[42] A kárenyhítési hozzájárulás esetében azonban a kereset jogalapját bizonyítottanak találta; annak összegét a felperesek a mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződések tárgyát képező földek után fizették meg, ezért a kár a szerződés megkötésével összefüggésben merült fel. A hozzájárulás megfizetése hatósági határozaton alapult, így az a felperesek által elháríthatatlan kár. A Kúria Kfv.IV.35.480/2018/4. számú ítélete alátámasztja, hogy a felperesek saját területeik után csak késedelmesen, a bíróság ítélete folytán kapták meg a területalapú támogatást; az összegnek az esedékességtől a kifizetésig járó késedelmi kamata a felperesek olyan kára, amelynek térítésére az alperes köteles.

[43] A nem vagyoni kártérítési igényt a régi Ptk. 75. § (1) bekezdése, 76. §-a, a 84. § (1) bekezdés e) pontja, a 355. § (1) és (4) bekezdése alapján vizsgálta az elsőfokú bíróság. Hangsúlyozta, hogy a kártérítési felelősség megállapításának feltétele a károkozó magatartás, a kár és a kettő közötti okozati összefüggés. Az utóbbival kapcsolatban kifejtette, hogy egy adott ténynek jogi értelemben nem minden előzménye tekinthető oknak is; senkit nem indokolt felelőssé tenni magatartásának olyan távoli következményeiért, amelynek elhárítására nem volt valós lehetősége. A felperesek is elismerték, hogy a személyhez fűződő jogaik állított sérelmét eredményező magatartást nem az alperes fejtette ki. Az alperesnek nem volt arra lehetősége, hogy más személyek által a felpereseknek okozott személyiségi jogi sérelmeket elhárítsa. Harmadik személyek által a felperesekkel szemben tanúsított magatartás az alperes kárfelelősségét nem alapozhatja meg, ezért az okozati összefüggés hiányában a nem vagyoni kárigényt is elutasította.

[44] Mivel a pernyertesség-pervesztesség aránya nem volt megállapítható, a perköltség viseléséről a részítélettel érintett kereset tekintetében sem határozott.

[45] Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítélete ellen mindegyik fél fellebbezett.

[46] A felperesek fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú rész- és közbenső ítélet részbeni megváltoztatását kérték; annak megállapítását, hogy az alperes kártérítési felelőssége – rosszhiszeműségére figyelemmel – valamennyi kártétel tekintetében fennáll. Másodlagosan indítványozták az elsőfokú rész- és közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását a régi Pp. 252. § (3) bekezdése alapján. Ennek során kérték az alperes rosszhiszeműségének figyelembevételét és a bizonyítási teherre vonatkozó részletes kioktatást. Kérték az alperes kötelezését perköltségeik megfizetésére.

[47] Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság döntésében nem rendelkezett a régi Ptk. 6. §-án alapuló kereseti kérelemről, amennyiben azonban ez a körülmény a határozat részítélet jellegéből fakad, úgy azt elfogadják.

[48] Sérelmezték az alperes magatartásának jóhiszeműségére vonatkozó ítéleti indokokat; az elsőfokú bíróság ezzel összefüggésben nem értékelte az érdemi döntés [32], [33] bekezdésében is megjelölt jogellenes magatartásokat (az alperes a cég1 Kft. elismert előhaszonbérleti jogát szerződésmódosítással próbálta megszüntetni; a kft. előhaszonbérleti jogának gyakorlásáról való tudomásszerzést követően többször szóban és írásban is utasította a felpereseket a földterületek birtokbavételére és a művelés megkezdésére; a bennfentesség látszatát keltve jogi képviselőt ajánlott az előzményi perben; a felpereseket mindvégig abban a hiszemben tartotta, hogy pervesztésük nem fordulhat elő).

[49] Elemezték a jóhiszeműség fogalmát, amely a két fél kölcsönös bizalmán alapul, objektív kategória, azt jelenti, hogy a fél úgy hiszi, amit cselekszik az jogszerű és a tőle elvárható körütekintés tanúsítása mellett nem tudhatott a látszattal ellentétes valóságról. Egyedi esetekben gondosan és objektíven kell vizsgálni magát a jóhiszeműséget és az eljáró bíróságnak kell eldöntenie, hogy a félnek tudnia kellett volna-e a látszattal ellentétes valóságról.

[50] Kiemelték azokat az eseményeket, amelyek az alperes rosszhiszeműségét igazolják.

[51] Az alperes pályázati kiírásában azt az előadást tette, hogy előhaszonbérleti jog hiányában nincs olyan személy, aki a szerződések felek közötti létrejöttének létjogosultságát megkérdőjelezhetné. Ezzel szemben maga az alperes volt az, aki megkötötte és aláírta a cég1 Kft.-vel azokat a megállapodásokat, amelyek nevesítették az előhaszonbérleti jog biztosítását.

[52] Az alperes 2014. február 25-én szerződésmódosítási tervezetet küldött a kft.-nek; ezáltal kívánta az előhaszonbérleti jogot megszüntetni. A jog fennálltáról ismerete volt és azt is tudta, hogy a cég a jogról nem mond le; ezt a felperesek elől 2014 februárjában szándékosan és rosszhiszeműen elhallgatta és az ingatlanokat a felperesek birtokába adta.

[53] A cég1 Kft. 2014. augusztus 22-i, a haszonbérleti szerződésekre tett elfogadó nyilatkozatáról a felpereseket nem tájékoztatta; őket több alkalommal is a földek birtokba vételére és művelésére utasította.

[54] Az előzményi perben a bennfentesség látszatát keltve jogi képviselőt ajánlott a felperesek számára. Az alperes a jogi képviselő ajánlásában is érzékeltette, hogy saját csapatával bizonyosan pernyertességgel zárul az ügy, holott a jelen perben már azt jelentette ki, hogy ebben egyáltalán nem volt és nem is lehetett biztos.

[55] A felpereseket mindvégig abban a hiszemben tartotta, hogy a pervesztésre nem kerülhet sor. A jelen perben viszont már azt adta elő, hogy a felpereseknek a kft. perindítása nyomán számolniuk kellett a relatív hatálytalanság megállapításával.

[56] A felperesek hangsúlyozták jóhiszemőségüket; a Magyar Állam képviselője által adott tájékoztatás hitelességében és helyességében okkal bizakodtak. A Magyar Állammal, illetve annak szerveivel szemben nagyobb a közbizalom, mint a polgári jog más alanyai tekintetében.

[57] A fellebbezők az egyes elutasított kártételekre vonatkozóan is részletes nyilatkozatot tettek.

[58] A Hardi permetező és a Claas bálázó esetében kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság az előzményi per ideiglenes intézkedésének és elsőfokú ítéletének dátumához kapcsolta az okozati láncolatot. Kiemelték az alperes 2015. január 22-i levelét, amelyben változatlanul a földek birtokbavételére és művelésére hívta fel őket, illetve folyamatosan hangoztatta a másodfokú pernyertesség bekövetkeztét. A földek birtokbavétele, a művelés, megfelelő gépállomány, vetőmag és műtrágya nélkül nem lehetséges, ezért téves az a megállapítás, hogy az ideiglenes intézkedés és az elsőfokú ítélet utáni gépbeszerzések indokolatlanok és alaptalanok.

[59] A vetőmagra és műtrágyára támasztott igény esetében a szakvélemény megállapításaira hivatkoztak; az elsőfokú eljárásban arról is nyilatkoztak, hogy a vetőmag esetében kétszeres mennyiséget juttattak ki a területre, míg a műtrágya felhasználása csak kézi erővel volt megvalósítható. A többletenergia és a határfok csökkenése kárként értékelendő.

[60] Sérelmezték a törvényszék eljárását; az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta őket arról, hogy az alperes vitatásának hiányában is szükséges az igazoltan beszerzett vetőmag és műtrágya felhasználásának helyére vonatkozó bizonyítás lefolytatása. Jelezték utólagos bizonyítás iránti igényüket.

[61] A magánkölcson miatti kárigény tekintetében kiemelték, az alperes nem vitatta annak az adósságspirál miatti szükségességét, ekként a haszonbérleti szerződés megkötésével fennálló ok-okozati összefüggést. Az elsőfokú bíróság e kártétel tekintetében is elmulasztotta a bizonyítási teherre vonatkozó tájékoztatást; szükség esetében tanúkkal tudják igazolni állításait.

[62] Az elmaradt haszonként előterjesztett kérelmeikkel összefüggésben az alperes rosszhiszemőségét hangsúlyozták. Értelmezhetetlennek értékelték az elsőfokú ítélet okozati összefüggés hiányára vonatkozó indokait: az alperes szándékosan és rosszhiszeműen téves tájékoztatást adott, majd a művelésre is felhívta őket és ennek elmaradása esetére kilátásba helyezte a jogviszony felmondását.

[63] A zöldítés költségei azért illetik meg őket, mert az előzményi per 2015. december 4-i jogerős ítélete alapján haszonbérleti szerződéseik érvényesek és mindenkivel szemben hatályosak voltak. Azt megelőzően ígéretet kaptak az alperestől pernyertességükre; az állam nyilatkozata szerint a nem igényelt támogatásokért és elmaradt zöldítésekért utólagos kompenzáció nem jár.

[64] A fellebbezők megítélése szerint az alperesnek volt befolyása harmadik személyek magatartására, ezért nem vagyoni kárigényük is megalapozott. A demonstrációk megszervezésére a cég1 Kft. védelme érdekében került sor; azokat az alperes betilthatta volna. Az alperes nem mondta nekik, hogy a pályázat során mérlegeljék a kft. érdekeivel szembeni eljárásuk kockázatát, hanem az előhaszonbérleti jog hiányát állította. Ezért nem vagyoni káraik az alperes rosszhiszemű és jogellenes tájékoztatása, felszólításai miatt következtek be, annak ellenére, hogy a jogsértést tevőlegesen nem ő valósította meg.

[65] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú rész- és közbenső ítélet részbeni megváltoztatását kérte akként, hogy McCormick G135 Max típusú traktor, az IH 6130 típusú kombájn és a Dominom adapter megvásárlásával összefüggő kamat, kezelési költség és árkülönbözet címén előterjesztett kereseti kérelmet a bíróság utasítsa el. Kérte a felperesek kötelezését a perköltség megfizetésére.

[66] A régi Ptk. 369. § (1) bekezdését idézte, melynek alapján a megtérítendő károk közé a szerződéskötést megelőzően és azt követően felmerült károk tartoznak, ha azok a szerződés megkötésével kapcsolatosak. Kizárólag azok a veszteségek értékelhetők, amelyek a szerződés megkötéséből hárultak a felperesekre, amelyeknek oka az alperesnek a szerződéskötéssel kapcsolatos magatartása volt. Ezért álláspontja szerint kártérítési felelőssége az elsőfokú ítéletben megjelölt tételek csak egy részére áll fenn, és azok követelésére a felperesek nem egyetemlegesen jogosultak.

[67] Változatlanul vitatta a gépek vásárlására alapított keresetet, mert a beszerzés időelőtti volt és nem hozható kapcsolatba a haszonbérleti szerződés megkötésével. A pályázati felhívások egyértelműen tartalmazták, hogy a birtokba lépés dátuma 2014. október 16. A felperesek a McCormick traktort egy termelési évvel korábban, az IH 6130 kombájnt pedig fél termelési évvel korábban vásárolták meg. A kombájn első ízben a birtokba lépést követő termelési év második felében, 2015 nyarán, aratáskor lett volna először használható, ezért megállapítható, hogy az eszközök megvásárlását nem a haszonbérleti szerződések megkötése indokolta. Az időelőtti beszerzés miatt a gépek a birtokba lépés napjáig értékcsökkenést is elszenvedtek, ami nem hárítható az alperesre. Szükség esetén a géppark teljesítménynövelése számos egyéb módon biztosítható lett volna; több olyan szolgáltató található a piacon, aki ilyen eszközöket akár napi, heti időtartamra is bérbe ad. A felpereseknek a bizonytalan jogi helyzetre tekintettel e megoldást kellett volna választaniuk.

[68] A gépek beszerzése során a felperesek üzleti döntést hoztak, amikor a lízing, kölcsön igénybevételéről határoztak; ennek kockázatát nem telepíthetik az alperesre. A kölcsön-, lízingszerződések megkötése időelőtti volt, mivel a gazdálkodási méret tényleges megnövekedése nem történt meg. A gépek a felperesek részére mindvégig hasznót hajtottak, hiszen azokat saját földjeik művelésére használhatták, míg idegen földeken történő megműveléshez bérbe adhatták. Bár az elsőfokú bíróság az előzményi perben hozott ideiglenes intézkedés időpontjához kötötte az alperes kártérítési felelősségének fennálltát, azonban egyik gép beszerzése sem áll közvetlen kapcsolatban a haszonbérleti pályázatokkal.

[69] Az alperes kiemelte az ún. elvárhatósági klauzulát is. A régi Ptk. ugyan nem tartalmazta ezt a rendelkezést, a kárfelelősség vizsgálata során azonban az okozati

összefüggés szempontjából a kár bekövetkezés alapvető okának volt jelentősége ebben az időszakban is. Eseti döntésre hivatkozva (BDT2013. 2893.) kifejtette, hogy az okozati kapcsolat akkor állapítható meg, ha a felróható magatartás szerves összefüggésben van a kárral, enélkül a kár nem következett volna be, illetve a károkozó a kár bekövetkeztét előre láthatta. A magatartás és a kár közötti szerves kapcsolat akkor áll fenn, ha a felróható magatartás alapján a kár bekövetkezése előrelátható, arra az adott magatartás folytán rendszerint számítani kell. Az okozati láncolatba tehát nem ékelődhet olyan lényeges mozzanat, amely az előre látható folyamatot érdemben megváltoztatja és előre nem látható eredményre vezet. Jelen esetben a felperesek sem a szerződéskötéskor, sem azt követően nem tájékoztatták az alperest arról, hogy traktort, kombájnt és adaptert kívánnak vásárolni a haszonbérleti szerződésekkel érintett területek művelése érdekében. A haszonbérleti pályázatuk során maguk adták elő, hogy a műveléshez megfelelő gépparkkal rendelkeznek. Téves az az elsőfokú ítéletbeli értelmezés, mely szerint a felperesek ezen nyilatkozata nem vonatkozhatott a pályázott területekre; a közlés kifejezetten a haszonbérleti pályázatokhoz kapcsolódóan, a pályázati eljárás során valósult meg.

[70] Ellentmondásosnak értékelte az elsőfokú rész- és közbenső ítélet indokolását. A törvényszék a Hardi permetező és a Claas bálázó tekintetében azért utasította el a keresetet, mert azok beszerzése az ideiglenes intézkedés kihirdetését követően történt és a felperesek kárenyhítési kötelezettségüket e körben nem teljesítették. Az adapter megvásárlásához finanszírozást biztosító lízingszerződést a II. rendű felperes 2014. november 4-én kötötte meg; az ideiglenes intézkedés előtt elállhatott volna a lízingszerződéstől és a gépbeszerzéstől.

[71] A felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú rész- és közbenső ítélet helybenhagyását célozta az alperes fellebbezésével érintett körben. Visszautasították azt a feltételezést, hogy idegen földeken történő műveléshez adták bérbe a vásárolt gépeket. Egyetértettek az elsőfokú bíróság határozatának indokaival, a szakvélemény megállapításaira alapozott döntéssel. Megítélésük szerint a pályázati kiírás 2013 tavaszi időpontját az indokolta, hogy a pályázók fel tudjanak készülni az eredményekre, legyen az akár területnövekedés, akár csökkenés. Változatlanul állították, hogy a pályázati eljárásban a géppark megfelelőségére vonatkozóan tett állításuk csak a meglévő földterületek művelésére vonatkozott. A pályázat benyújtásakor nem tudhatták, hogy mekkora területet fognak elnyerni, ezért az annak műveléséhez szükséges géppark méretére sem nyilatkozhattak. Berendezéseik cseréjét és bővítését kizárólag a szerződésekben és a pályázatban vállalt feltételek teljesítése érdekében valósították meg. A beszerzés valóban saját üzleti döntésük volt, de a választott bővítési mód volt a leggazdaságosabb lehetőség; saját gépeik értékét önerőként beszámították, a különbözetet pedig kölcsönből voltak kénytelenek finanszírozni. A géppark átalakítása nem tekinthető időelőttinek, mivel az alperes hangsúlyozta, hogy a birtokbavételt követően azonnal meg kell kezdeni a terület művelését.

[72] Előadták, hogy nem volt pályázati előírás az alperes gépbeszerzés előtti tájékoztatása. A Dominom adapterre 2014. szeptember 26-án szerződtek, melynek értelmében 3.000.000 forint foglalót fizettek, amit elállás esetén elveszítettek volna. Nem volt lehetőségük a megkötött kölcsön, illetve lízingszerződésektől elállni, mert nem volt annyi megtakarításuk, amiből esetleges eladás esetén a különbözetet vissza tudták volna fizetni, illetve az eladott gépeket más működőképes berendezésekkel pótolni. Amennyiben az alperes nem utasítja őket jogellenesen és rosszhiszeműen a művelésre való felkészülésre, a földek birtokbavételére, úgy nem vásároltak volna új berendezéseket, mivel meglévő gépállományuk a saját földterület művelésére alkalmas volt.

[73] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének helybenhagyására irányult a felperesek jogorvoslati kérelmével érintett körben. Vitatta az eljárásának rosszhiszeműségére vonatkozó állításokat. Kúriai határozatokat idézett annak igazolására, hogy a cég1 Kft. előhaszonbérleti jogával kapcsolatos okfejtése helytálló volt. Hangsúlyozta, hogy a deliktualis kárfelelősség tényállási elemei hiányoznak. Tévesnek találta a felperesek részére küldött leveleinek értelmezését; azok utasítást, fenyegetést nem tartalmaztak. Idézte 2014. szeptember 17-én kelt iratát, amelyben a felperesekkel mellérendelt kötelmi pozícióban, a haszonbérleti megállapodás 2.2., 4.1. pontjaira hivatkozással adott tájékoztatást a szerződéses kötelezettségekről. Tévesnek értékelte a felperesek arra vonatkozó állítását is, hogy számukra az előzményi per kizárólagos pozitív eredményéről nyilatkozott; az alperes jogi álláspontját adta elő és ahhoz következetesen tartotta magát. Egyetértett az elsőfokú döntésnek a nem vagyoni kárigény alaptalansága tekintetében kifejtett indokaival is. Az alperes magatartása és a felperesek állított kára között okozati összefüggés nem áll fenn; a magánjogi jogviszonyban félként szereplő Magyar Állam és a képviselőjében eljáró Nemzeti Földalapkezelő Szervezet nem rendelkezik jogkörrel, hatáskörrel esetleges demonstrációk biztosításával, lebonyolításával kapcsolatban.

[74] A felperesek fellebbezése részben alapos, az alperes fellebbezése alaptalan.

[75] Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett a pályázati költség, a felperesek tulajdonában lévő földek után járó területalapú támogatás késedelmes megfizetése miatti késedelmi kamat, a Pesti Központi Kerületi Bíróságon 24.G.303.769/2014. számon indult perben felmerült perköltség, valamint kárenyhítési hozzájárulás címén előterjesztett igény tekintetében az alperes kártérítési felelősségének fennálltát megállapító rendelkezése [Pp. 228. § (4) bekezdése], ezért azt a másodfokú felülbírálat nem érinthette.

[76] Az ítéltábla az elsőfokú döntés keresetet elutasító és a McCormick traktor, IH630 kombájn, Dominom adapter beszerzésével összefüggésben keletkezett károk vonatkozásában az alperes kártérítő felelősségének fennálltáról határozó rendelkezéseit vizsgálta a fellebbezési kérelmek és ellenkérelmek korlátaira tekintettel [Pp. 252. § (3) bekezdése, 253. § (3) bekezdése].

[77] A másodfokú bíróság az elsőfokú rész- és közbenső ítélet tényállását akként módosítja, hogy az I-II. rendű felperesek a haszonbérleti szerződés tárgyát képező földterületeket 2014. október 21-én birtokba vették, tárcsázni és művelni kezdték.

[78] Észlelte az ítéltábla, hogy az elsőfokú rész- és közbenső ítélet tévesen tartalmazza a kártételek felsorolása között az elmaradt területalapú támogatás összegét (301.948.000 forint); az helyesen 315.090.900 forint, figyelemmel a felperesek 34. sorszámu jegyzőkönyv szerinti keresetpontosítására.

[79] A fenti kiegészítéssel értékelve az elsőfokú bíróság a tényállást az érdemi döntés meghozatalához szükséges körben feltárta és a jogszabályi rendelkezések helyes alkalmazásával hozta meg határozatát; a birtokbavétel utáni művelési költség címén

előterjesztett kárigény jogalapjának fennálltára vonatkozó rendelkezés kivételével az ítéltábla egyetértett az elsőfokú rész- és közbenső ítélettel, annak indokaival.

[80] A felperesek fellebbezésükben indítványozták az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének Pp. 252. § (3) bekezdésére alapított hatályon kívül helyezését. A Fővárosi Ítéltábla e jogszabályhely alkalmazását nem látta indokoltnak, mert a bizonyítási eljárás kiegészítésére, megismétlésére szükség nem volt.

[81] Jogorvoslati kérelmükben sérelmezték a felperesek a kereset régi Ptk. 6. §-a szerinti jogalapon történő elbírálásának hiányát. Amint azt az alapeljárásban a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.337/2018/5/II. számú végzésében már kifejtette, a régi Ptk. 6. §-ának alkalmazására nem kerülhetett sor. E rendelkezés ugyanis a szerződéshez és a szerződésen kívüli jogellenes károkozáshoz képest szubszidiárius tényállás; annak alapján csak akkor kerülhet sor igény érvényesítésére, ha a felek között polgári jogi szerződés nem jött létre. Jelen esetben a peres felek haszonbérleti szerződéseket kötöttek, ezért az ezzel kapcsolatos igényeiket a kontraktus kikötései és a szerződésekre vonatkozó különös és általános jogszabályi rendelkezések alapján kell megítélni. A régi Ptk. 205. § (3) bekezdésében szereplő, a szerződés megkötésénél fennálló együttműködési és tájékoztatási kötelezettség körébe tartozik a megállapodás előtti egyeztetési folyamat, előzetes eljárás is. Ezért az alperesnek a pályázati kiírás, pályáztatás során tanúsított magatartását is a felek szerződéses kapcsolata alapján kell értékelni; a szerződéskötést megelőző, de a felek megállapodásához kapcsolódó tájékoztatás kapcsán állított jogsértés elbírálására az utaló magatartás tényállása nem lehet irányadó.

[82] A felperesek fellebbezési kérelmében foglaltakhoz képest a régi Ptk. 369. § (4) bekezdésére alapított jogszavatossági igény tekintetében az volt az elsőként vizsgálandó kérdés, hogy jóhiszeműnek tekinthető-e az alperes eljárása, amikor a pályáztatási tájékoztatást megadta, illetve a felekkel a szerződést megkötötte. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban indokolásában a bírói gyakorlatra utalt vissza és az alperes által hivatkozott határozatok tartalmára. A felhívott határozatok között két kúriai döntés az alperes álláspontját támasztotta alá. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak az előhaszonbérleti jog gyakorolhatóságával kapcsolatos okfejtésével, az a vonatkozó ítélkezési gyakorlattal egyező.

[83] A Kúria Pfv.VI.20.073/2017/11. számú, Pfv.V.20.733/2018/18. számú, Pfv.VI.20.106/2018/7. számú ítéleteiben az alperes jogértelmezésével egyezően tekintette a cég1 Kft. és a Magyar Állam között létrejött megállapodáshoz hasonló szerződéses konstrukciók előhaszonbérleti jog kikötésére vonatkozó azonos rendelkezését törvényen alapuló előhaszonbérleti jognak, ami a pályázatokban megtestesülő ajánlatok elfogadásakor az NFA törvény 18. § (1a) bekezdésére tekintettel nem gyakorolható. A kft. által az alperes és a haszonbérlet ellen indított peres eljárás során született Pfv.V.20.054/2016/10. számú kúriai ítélet a felülvizsgálati kérelem korlátaira tekintettel csak a régi Ptk. 373. § (3) bekezdésének analóg alkalmazhatóságát vizsgálta; a cég szerződésben írt előhaszonbérleti jogának szerződésen alapuló jellege nem volt a rendkívüli jogorvoslati eljárásnak tárgya.

[84] A Pesti Központi Kerületi Bíróság 24.G.303.769/2014. számú iratanyagából megállapíthatóan az alperes jogértelmezéséhez mindvégig ragaszkodott, következetesen állította a cég1 Kft.-vel kötött szerződésében biztosított előhaszonbérleti jog törvényi alapját.

Védekezésének központi eleme volt, hogy a megállapodás kérdéses rendelkezése szerződéses előhaszonbérleti jogot biztosító kikötésnek nem tekinthető, és a jogosultság az NFA törvény 18. § (1a) bekezdése értelmében nem gyakorolható a földterületek pályáztatása során. Perbeli nyilatkozatait ezen érvrendszerhez illeszkedően tette meg, peren kívüli levelezésében is ezt az álláspontot képviselte.

[85] A felperesek keresetében jogsértő magatartásként állított, a fellebbezésben az alperes rosszhiszeműségét alátámasztó körülményként megjelölt tevékenységek (a kft.-vel között megállapodás módosítási szándéka, a felpereseknek a földterület birtokba vételére és művelésére felhívása, jogi képviselő ajánlása és a pernyertesség kilátásba helyezése) a fenti jogértelmezéssel és perbeli védekezéssel egységesen értékelendők. Az alperes magatartása a pályázat kiírásakor, a pályáztatási eljárás során, a cég1 Kft. által indított perben és a peren kívüli egyeztetések alkalmával mindvégig jogi álláspontjával koherens volt. Az alperes eljárásának egyes részelemei a kártérítő felelősség fennállta szempontjából nem különíthetők el; a felperesek sem fogalmazták meg az egyes kártételekre lebontva az eltérő oksági láncolatot. A szerződéses konstrukciókban szereplő rendelkezés alperestől eredő értelmezésének helyességét a Kúria ítéletei igazolták; a cég1 Kft. és a jelen per feleinek jogvitájában született érdemi döntés felülvizsgálata az eljárás kereteinek meghatározottsága okán is eltérő eredménnyel zárult. Az alperes rosszhiszeműségének bizonyítékként nem értékelhető védekezésének következetessége, az ítélezési gyakorlat által is igazolt jogértelmezésének fenntartása.

[86] A jelen eljárásban csatolt levelezés és a Pesti Központi Kerületi Bíróság 24.G.303.769/2014. számú iratanyaga (az 5. számú irat mellékletei) is azt igazolja, hogy az alperes a cég1 Kft.-vel és a felperesekkel is kereste a jogvita békés rendezésének lehetőségeit amellet, hogy jogi álláspontjához ragaszkodva a pályázatok nyerteseinek birtokba lépését kívánta elősegíteni. Együttműködési kötelezettségének teljesítése körében értékelendő ezért a kft.-nek felajánlott szerződésmódosítás és a felpereseknek nyújtott jogi segítség.

[87] A felperesek érvelésének lényeges eleme volt, hogy az alperes utasításai alapján jártak el. A 2013-ban megkötött szerződésekhez képest a peranyagban rendelkezésre állnak a 2014-ben folyt egyeztetéssel kapcsolatos okirati bizonyítékok. A Pesti Központi Kerületi Bíróság 24.G.303.769/2014. számú irataiból (5. számú irat melléklete) megállapítható, hogy a felperesek már 2014 áprilisában tudomással bírtak a cég1 Kft. igényéről és a földcsere tekintetében egyeztettek. Saját előadásuk és a tanúvallomások szerint (Fővárosi Törvényszék 18.P.20.800/2017/21., 23. sorszámú jegyzőkönyvek) is úgy került sor 2014 októberében a területek birtokba vételére, hogy annak megvalósíthatósága érdekében előzetesen gyűlést hívtak össze. Mindezek alapján kétségtelen, hogy a kft. joggyakorlási szándékáról már a per megindítása előtt is tudomással bírtak. Az alperessel folyt levelezés ismertté tett részleteiben sem található olyan fordulat, amely a Magyar Állam rosszhiszeműségét támasztaná alá. Az alperes következetes jogi álláspontjának hangoztatása, a felek között létrejött szerződés rendelkezéseinek ismertetése és azok betartásának szükségességére vonatkozó tájékoztatás nem értékelhető utasítás adására, vagy hátrányos következmény kilátásba helyezésére utaló vonásként. Mindezen bizonyítékokat a felek nyilatkozataival egybevetve, egyenként és összességükben értékelve az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy az alperes rosszhiszeműségét a felperesek nem tudták bizonyítani.

[88] Az egyes kártételeket illetően az elsőfokú bíróság alapvetően helyesen foglalt állást a jogvita érdemében.

[89] A Fővárosi Ítéltábla a 353.600 forintos művelési költség tekintetében azonban nem értett egyet az elsőfokú bíróság döntésével. A Fővárosi Törvényszék 18.P.20.800/2017/20. számú felperestől származó beadványnak mellékletét képezik a cég 1 Kft. 2014. október 21-én és 2014. október 27-én kelt, birtokvédelmi eljárás lefolytatását célzó kérelmei. Ezen iratokban a cég azt sérelmezi, hogy a felperesek a fenti napokon traktorral behajtottak a település helyrajzi szám5, helyrajzi szám4, helyrajzi szám2 helyrajzi számú területekre, és azokat tárcsázni, művelni kezdték. Ezért a törvényszék rész- és közbenső ítéletében foglaltakkal ellentétben a felperesek igazolták arra vonatkozó előadásukat, hogy a haszonbérbe vett területek művelését megkezdték; az ítéltábla az érdemi döntés tényállását ennek megfelelően módosította. A művelési tevékenységre az ideiglenes intézkedést elrendelő bírósági határozat felperesek részére történő kézbesítése előtt került sor; a felmerült költség a szerződés megkötéséből eredő kár, oksági kapcsolatban áll az alperes magatartásával, a jogszavatosság körében fennálló kártérítő felelősség fennállta megállapítható. Ezért a másodfokú bíróság e részében az elsőfokú bíróság érdemi döntését megváltoztatta; a követelésrész összszerszerűségét illetően további vizsgálódás szükséges.

[90] A perben kirendelt szakértő arra következtetett, hogy a megnövekedett területnagyság miatt a gépek megvásárlása indokolt volt, és az is tény, hogy valamennyi berendezésre már a pályázati eredmény kihirdetése után kötötték meg a felperesek a finanszírozási szerződést. Egyetértett az ítéltábla a pályázati dokumentáció törvényszék által adott értékelésével. A pályáztatás eredményének ismerete nélkül az egyes pályázók csupán eredeti eszközeik, berendezéseik és tevékenységi körük tekintetében nyilatkozhattak az eljárás során; a további beszerzésekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség őket nem terhelte. Helyesen viszonyította az elsőfokú bíróság a bálázó és permetező gép tekintetében a beszerzés időpontját a cég 1 Kft. általi perindításhoz és az ideiglenes intézkedés elrendelésének, az arról való tudomás szerzésnek a dátumához. A jogszavatossági igény jogalapjának fennállta körében a károsult kárelhárítási, kárenyhítési [régi Ptk. 340. § (1), (2)] kötelezettségének teljesítése vizsgálandó; károsulti közrehatásként kell értékelni azokat a beruházásokat, amelyeket a felperesek a birtoklásukat kizáró jogerős bírósági döntés ismeretében valósítottak meg.

[91] A géppark bővítése címén előterjesztett igény tekintetében a másodfokú bíróság az I. rendű alperes személyes előadását is kiemeli (Fővárosi Törvényszék 18.P.20.800/2017/21. számú jegyzőkönyv), aki maga adta elő, hogy 2014-ben elromlott a permetező, a bálázó pedig szétkopott volt. Ezért e két tétel esetében – a szakértői véleményben foglaltak ellenére – az okozati láncolat fennállta is kétséges.

[92] Az alperes fellebbezésével érintett három gép beszerzésére az ideiglenes intézkedés elrendeléséről szóló határozat átvétele előtt került sor, a perszakértő által igazoltan a szerződés megkötéséből eredően. A jogvita elbírálása során nem vitásan a régi Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni, ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:521. §-ára hivatkozás alaptalan; az okozati összefüggést a perben beszerzett aggálytalan szakvélemény alátámasztotta. Nem tekinthető időelőtti beruházásnak a felpereseknek az az eljárása, hogy a pályázat eredményéről való értesülést követően kezdték az elnyert földterületek megművelésére való felkészülést. Az ebből fakadó esetleges értécsökkenés, a

berendezések egyéb hasznosítása, a választott finanszírozási mód feltételezett többletköltségei az igény összezszerűségének meghatározása során vizsgálandó körülmények. Az eljárás további szakaszában kell értékelni azt is, hogy a felperesek az igény egyetemleges érvényesítésére jogosultak-e.

[93] A műtrágya értékcsökkenését a perszakértő cáfolta, a vetőmag esetében pedig a szakértői nyilatkozat önmagában nem volt elegendő bizonyíték a minőségromlás bekövetkeztére. Ezeknek az alapanyagoknak a beszerzési ára kárként 2014-2015. időszakban merült fel; az előzményi per ideiglenes intézkedését követő vásárlás esetében a felperesek károsulti közrehatása kizárja az alperes kártérítési felelősségének fennálltát. Mindemellett abban sem lehetett állást foglalni, hogy ezeket az anyagokat a felperesek egyértelműen az újként szerzett, vagy a saját földterületeikre szánták-e.

[94] A fellebbező felperesek ezzel kapcsolatban sérelmezték, hogy a törvényszék a bizonyításra vonatkozó kioktatási kötelezettségét elmulasztotta. Az iratokból megállapíthatóan az elsőfokú bíróság két alkalommal tájékoztatta a felpereseket (18.P.20.800/2017. számú irat 59. sorszámú és 92. sorszámú jegyzőkönyvei), kizárólag a szakértői bizonyítás szükségességére vonatkozóan. A felperesek azonban további kioktatást nem igényelhetek, mert a Pp. 2011. július 13-tól hatályos 386/J. §-a szerint a kiemelt jelentőségű perekben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

[95] A vetőmag és műtrágya beszerzésével kapcsolatos kárigény alaptalansága folytán helyesen következtetett az elsőfokú bíróság az ezzel összefüggő választottbíróági eljárás költségeire vonatkozó kereset megalapozatlanságára is.

[96] A kétmillió kölcsön tekintetében egyetértett az ítéltábla a törvényszék indokaival. A fellebbezésben foglaltakkal szemben az alperes valamennyi kártétel tekintetében vitatta felelősségének fennálltát, az annak megalapozásához szükséges tényállási elemek bizonyítottságának hiányára hivatkozva (18.P.21.154/2020/7. számú beadvány). A bizonyítási teherre vonatkozó kioktatásnak a Pp. 386/J. § értelmében itt sem volt helye.

[97] A területalapú támogatás iránti igény és a másodlagosan, a zöldítéssel kapcsolatban megfogalmazott kereset tekintetében is megalapozott a törvényszék döntése. Utóbbi munkálat a felperesek állítása szerint 2015-ben valósult meg; az előzményi per ideiglenes intézkedésének és 2014. december 18-i elsőfokú ítéletének ismeretében a felperesek károsulti közrehatásaként értékelhető a munkavégzés. A fellebbezők hivatkoztak az előzményi per számukra kedvező, 2015. december 4-i jogerős döntésére; egyértelmű azonban, hogy a zöldítési munkákat nem az év ezt követő 26 téli napján végezték el.

[98] Az elmaradt haszonként megfogalmazott kártétel esetében is egyetértett a másodfokú bíróság a törvényszék indokaival. A felperesek nyilatkozatuk szerint az előhaszonbérleti jog ismeretében nem pályáztak volna; saját előadásuk alapján az oksági kapcsolat hiányzik, emellett a pozitív érdekeként értékelendő kár tekintetében a jóhiszemű alperes kártérítő felelőssége nem áll fenn.

[99] A nem vagyoni kárigényt elutasító rész- és közbenső ítéleti indokok is helyesek. A felperesek előadása szerint állított nem vagyoni sérelmeiket (emberi méltóság, jóhírnév, békés családi élet sérelme) harmadik személyek, és nem az alperes tevékenysége okozta közvetlenül. A keresetben megjelölt jogellenes magatartás (előhaszonbérleti jog fennálltának elhallgatása, az előhaszonbérleti jog létezésének téves értelmezése, valamint az ezzel kapcsolatos perbeli és peren kívül eljárás) a konkrét jogsértő cselekmények (aláírásgyűjtés, demonstrációk, rongálások, közösség elfordulása, erőgépes üldözés, gúnyolódás) kapcsolatában nem is értelmezhetők; a nem vagyoni sérelem bekövetkezte és az okozati láncolat sem igazolt. Mindemellett az esetleges kár nem az alperes által térítendő negatív interesse körébe tartozna.

[100] Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla a művelési költségre vonatkozó kárigény tekintetében az elsőfokú rész- és közbenső ítéletet megváltoztatta, egyebekben azt – helyes indokaira is tekintettel – helybenhagyta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

[101] Az elsőfokú bíróság – részben téves jogi álláspontja miatt – nem határozott a perköltség kérdésében. A jogerősen és véglegesen elbírált, részítélettel elutasított kereseti kérelmek tekintetében lehetőség volt a perköltség megállapítására és az annak viselése tárgyában való döntéshozatalra, figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság PK 154. számú polgári kollégiumi állásfoglalására és **4/2009. (XII. 14.) PK véleményre (a perköltségről való rendelkezésről a fellebbezési és felülvizsgálati eljárásban, ha a bíróság az ügyben részítélettel vagy közbenső ítélettel határoz).** Ezért az ítéltábla rendelkezett a perköltség tárgyában is a Pp. 77. §-a alapján.

[102] Az elsőfokú perköltség körében kellett értékelni a kereseti illetéket; annak az 1.054.306.206 forintos pertárgyérték után az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 42. § (1) bekezdés *a)* pontja szerinti 1.500.000 forint összegét a felperesek megfizették. A jogerős részítélettel elbírált kereseti érték 1.002.720.664 forint; az eljárás a pertárgyérték 95%-a tekintetében befejeződött. Ezért a kereseti illeték ennek megfelelő hányada (1.425.000 forint) a felperesek terhén marad; a folytatódó eljárásban 75.000 forint kereseti illeték viseléséről kell majd döntenie az elsőfokú bíróságnak.

[103] Az elsőfokú eljárásban a felperesek 851.900 forint + 258.175 forint, összesen 1.110.075 forint szakértői díjat előlegeztek. A perszakértő két kártétel, a géppark bővítése és a vetőmag, műtrágya tekintetében tett megállapításokat. A szakértői díj fele része – a vetőmag és műtrágya kapcsán megfogalmazott igény jogerős elutasítása folytán – a felperesek terhén marad; a folytatódó eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperesek által előlegezett fennmaradó 555.040 forint viselése tekintetében kell döntenie a géppark bővítésével kapcsolatos kereseti kérelem elbírálásának függvényében.

[104] **Költségként kell értékelni a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.20.337/2018/5/II. számú hatályon kívül helyező végzésében a felperesek részére személyenként 127.000 forintban és az alperes részére 254.000 forintban megállapított perköltséget. Annak viselése tárgyában az elsőfokú bíróságnak kell majd határoznia a folytatódó eljárásban, figyelemmel a teljes perértékhez számított pernyertességi arányra.**

[105] Az elsőfokú perköltség körében figyelembe kellett venni az ügyvédi munkadíjat. A részítéleti rendelkezések tekintetében az alperes 95% pernyertessége alapján kell számolni; a jogerősen elutasított 1.002.720.664 forint perérték alapulvételével. A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 3. § (2) bekezdés *a)* pontja szerint 500.000 forint, *b)* pontja szerint 2.700.000 forint, *c)* pontja alapján 9.927.206 forint, mindösszesen 13.127.206 forint + áfa [Ükr. 4/A. § (1) bekezdése], azaz 16.671.552 forint ügyvédi munkadíj összeg illetné meg az alperest. A jogi képviselő által elvégzett tevékenységre figyelemmel az ítéltábla az összeget kerekítéssel a felére, 8.300.000 forintra mérsékelte az Ükr. 3. § (6) bekezdése alapján; annak megfizetésére a felperesek kötelesek a Pp. 239. § utaló rendelkezése alapján alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése szerint.

[106] A másodfokú eljárás tekintetében a felpereseknél felmerült a megfizetett 2.500.000 forint fellebbezési illeték. A felperesek a keresetet elutasító részítéleti rendelkezéseket támadták; az általuk fellebbezett 1.002.720.664 forintos érték alapján az Itv. 46. § (1) bekezdése szerinti illetékfizetési kötelezettségük keletkezett. Jogorvoslati kérelmük eredményessége azonban csekély (0,1%-nál kisebb mértékű) és csak a jogalap tekintetében áll fenn, ezért azt az ítéltábla a perköltség viselés körében nem értékelte; az előzetesen megfizetett illeték a felperesek terhén marad [Pp. 239. § utaló rendelkezése folytán irányadó Pp. 781. § (1) bekezdése].

[107] Az alperes fellebbezésében a közbenső ítéleti rendelkezéseket támadta; a fellebbezett érték itt az Itv. 39. § (3) bekezdés *c)* pontja értelmében 600.000 forint; az állam személyes illetékmentessége folytán meg nem fizetett jogorvoslati illeték 48.000 forint [Itv. 5. § (1) bekezdés *a)* pontja, 46. § (1) bekezdése]. Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a felmerült illetéket az állam viseli [Pp. 239. § utaló rendelkezése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban című 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a].

[108] A jogi képviselő által kifejtett tevékenység alapján az ítéltábla az alperes részére járó másodfokú ügyvédi munkadíjat az Ükr. 3. § (2) bekezdés *a)*, *b)*, *c)* pontjai, és a 4/A. § (1) bekezdése szerint meghatározott elsőfokú munkadíj további mérséklésével [Ükr. 3. § (5)-(6) bekezdése] állapította meg. Ennek során figyelembe vette a felperesek fellebbezésének csekély mértékű, csak a kereset jogalapját érintő eredményességét, és az alperes jogorvoslati kérelmének alaptalansága folytán a felpereseket megbízási szerződés alapján megillető 25.400 forint (20.000 forint + áfa tárgyalásonként) másodfokú perköltséget [Ükr. 2. § (2) bekezdése]. Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság 8.300.000 forint elsőfokú perköltség + 2.000.000 forint másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte a felpereseket az alperes javára [Pp. 239. § utaló rendelkezése alapján irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése].

dr. Kovács Helga s.k.
s.k.

dr. Stecbauer Anita s.k.

dr. Kovaliczky Ágota

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró